

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in odgovorni urednik:

JAKOB DIMNIK,

učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 12. Ljubljana, 16. rožnika 1897. XXXVII. leto.

Vsebina: —ič: O uredbi učiteljskih plač na Kranjskem. — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — Josip Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Geslo: „Ne nazaj, ne navzdol, ampak naprej in navzgor“.

O uredbi učiteljskih plač na Kranjskem.

II.

4. Provizorični učitelji.

Plače provizoričnih učiteljev po raznih deželah so kaj različne, vendar razlikujejo nekatere dežele med prov. učitelji, ki imajo spričevalo učne vsposobljenosti in takimi, ki imajo le zrelostno spričevalo, n. pr. Češka, Tirolska, Dunaj, Avstrija pod Anizo in Bukovina. Tako ločitev pa opazamo le pri novejših postavah. Treba bode torej tudi pri nas kaj v tem oziru ukreniti, saj ni dotičnik kriv, ki ne more kljub najboljši volji do stalnosti priti. Zahteva pravičnosti je torej, da se učiteljskim osebam, ki imajo spričevalo učne vsposobljenosti od dneva prebite skušnje plača poviša. Remuneracija 360 gld. sicer res ni velika, a 2 leti se že potrpi, ako je nada, da bo pozneje bolje. To vidimo tudi pri drugih stanovih, kjer morajo začetniki s primeroma malimi podporami (adjuti) dalj časa prakticirati.

Pri tem poglavju pa ne moremo zamolčati stvari, ki je v neizmerno škodo naši šoli in nam samim. Na mislih nam je uporaba prov. učiteljev-abiturijentov na jednorazrednicah. Na ta mesta spadajo skušeni, značajni učitelji, ki so res voditelji takih šol. Teorije napolnjen,

sposoben poučevati, ako se pridno pripravlja, z uspehom v jednom razredu, naj samostojno deli dobro hrano osmim šolskim letom. Ali ni vsako metodično postopanje že iz začetka popolnoma izključeno? Mladega začetnika množica raznovrstne snovi tako zmede, da vrže po nekaterih brezuspešnih poskusih vso metodiko na stran in se — lovi. Leta in leta minejo, predno dospe po hevristiškem poti do delne jasnosti t. j. stvar si po svoje prikroji. Tako ne sme dalje itil! Začetnikov prostor je na večrazrednici, kjer ima priliko, starejše tovariše dan na dan opazovati, kako vzgojujejo in poučujejo.

Pa še druga stran! Mladenič, ki pride iz učiteljske pripravnice ne pozna svetá. Veliko dobre volje ima, mnogo idejalov, dosti vednosti, a kaj, ker ne ve, kako svoje vednosti prodati, svoje dobre volje uresničiti, svojih idejalov vsaj deloma doseči. Krvavo potrebuje torej vodnika, ki ga uči, kako med svet varno in prav stopiti in si značaj in čistost duha ohraniti. Na večrazrednici se pa polaga tudi trden temelj medsebojni kolegijalnosti, tam se uči ubogati, ki bode pozneje zapovedoval. To pa ni majhna reč!

Še jedenkrat: Interesi šole in učiteljstva zabranjujejo uporabo prov. učiteljev na jednorazrednicah, tedaj: *videant consules!*

5. Pomožne in zasilne učne osebe. Nagrade za poučevanje nezapovedanih učnih predmetov.

Naše šolske postave govoré o pomožnih (postranskih) učnih osebah na ljudskih šolah. To so take osebe, ki poučujejo posamezne učne predmete. (Prim. § 37. šol. in učnega reda, § 4. min. n. z dné 8. vel. travna 1872. l., §§ 20. in 40. dež. post. z dné 29. mal. travna 1873. l., § 3. zak. z dné 18. rožnika 1877. l.)

Pri nas bi se bilo torej v prvi vrsti ozirati na učiteljice žen. r. del na takih dekliskih ali po spolu mešanih šolah, kjer poučujejo samo moški učitelji.

V morje bi se reklo vodo nositi, ako bi se hotelo dokazovati, kake neizmerne važnosti je pouk v ženskih ročnih delih. In vendar poučujejo ta predmet na ogromni množini naših, zlasti jednorazrednih ljudskih šol pomožne učiteljice, ki nimajo ne duha ne sluha o metodiškem postopanju. Tudi višina remuneracije ni nikjer postavno določena. § 20. dež. postave z dné 29. mal. travna 1873. l. govori sicer o imenovanji učiteljev za nezapovedane učne predmete in učiteljic za ženska ročna dela. § 40. iste postave govori o stanovitnih nagradah za učiteljice žen. r. del po meri tedenskih učnih ur. Te nagrade določa dotični okr. šol. svet. § 3. zakona z dné 18. rožnika 1877. l. določa, da se nagrade plačujejo iz normalnega šolskega zaklada. To je vse lepo. A koliko, to pa ni nikjer postavno izrečeno. Jemlje se

sicer za merilo razglas vis. c. kr. dež. šol. sveta z dné 29. mal. travna 1880. l. št. 737. Ker pa navadno primanjkuje denarja, se take nagrade restringujejo. Čas je torej, da se remuneracije za nezapovedane učne predmete postavno določijo. Na Dunaji n. pr. določa § 9. postave z dné 27. grudna 1891. l. da dobivajo učiteljice žen. r. del, ki niso meščanske ali razredne učiteljice, na leto od učne ure po 30 gld. Ta remuneracija se poviša čez 10 let na 40 gld. Se ve da poučujejo tam ženska ročna dela le take učiteljice, ki so predpisani izpit prebile. Ni pa misliti, da bi se pri nas dobila za vsako šolo izprašana učiteljica žen. r. del. Tečaj traja celo leto in to učenje je z ozirom na materijelni vspeh njegov predrago. Ni se torej čuditi, ako se oglasi vsako leto le malo gojenk v tečaj za učiteljice ženskih ročnih del.

Ali bi pa ne kazalo našim razmeram primeren, recimo 2 mesečen tečaj za učiteljice ženskih ročnih del na c. kr. izobraževališči v Ljubljani napraviti?

Gotovo bi se v vsaki šolski občini dobila pripravna oseba s potrebnim predznanjem, ki bi hotela v tak tečaj iti sosebnost še, ako bi bila nagrada postavno ustanovljena in bi jo uživale le take učiteljice, ki bi se z dovršenim tečajem mogle izkazati.

Ako bode postavodajalcu kaj na tem ležeče, da se ženska ročna dela metodiško t. j. z uspehom poučujejo, sprejeti bode moral v zakon primerna določila.

Sploh so nagrade, te nam tolikokrat očitane, v naši deželi takoborne, da je to naravnost našemu stanu in delu ne — vredno. Pouk v kmetijstvu ali v deških ročnih delih se mora gotovo šteti med nezapovedane učne predmete. Tu so pa nagrade tako majhne, da se je sploh čuditi. Skoro neverjetno je slišati, da je ta ali oni tovariš dobil **tri** ali **pet** gld. nagrade, ker je **celo** leto poučeval kmetijstvo. Gospoda, to ne more dalje iti.

Tirjati moramo, da se za nezapovedane učne predmete postavno ustanovi nagrada.

Pisec teh vrst govori gotovo vsem tovarišem iz srca. Kdor misli na resen uspeh, naj tudi resno na plačilo misli. Sicer naj se pa nagrada le takrat plačuje, kadar je kaj uspeha, v nasprotnem slučaju pa niti ni treba, da bi se poučevalo.

Še jedno stvar moramo sprožiti. Dostikrat se pripeti, da je kje kaka služba prazna, ali da je učitelj vsled bolezni na dopustu. Umesten, jako umesten je razglas vis. c. kr. dež. šol. sveta z dné 29. malega travna 1880. l., zadevajoč namestovanje učiteljskih služb na javnih ljudskih šolah. Izpeljiv pa ni. Kje dobiti suplenta, kakoršnega predpisuje § 1. omenjenega razglasa sredi šolskega leta? Izprijeni učiteljniki pa niso za to. Nadomestovanje jednorazrednih ljudskih šol iz večrazrednic pa je največkrat naravnost nemogoče, saj se pri nas šole le

pri najskrajnejši potrebi t. j. kadar so šolske sobe za množico otrok premajhne, razširijo.

Le pravica bi bila, da se 3% interkalarij, ki znese približno 9000 gld., porabi za ustanovitev rednih nadomestnih učiteljskih služeb.

Razun pomožnih in nadomestnih učnih oseb, so še zasilne t. j. osebe, ki oskrbujejo pouk na zasilnih šolah. Tudi tem bi se morale razmere postavno določiti. Tako je storila tudi Tirolska. (Prim. §§ 5, 8, 42, 55 in 57 postave z dné 30. mal. travna 1892. l.) —ič.

(Dalje prih.)

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

L.

Ustavno življenje v Avstriji od leta 1867. do sedanjih dni.

3. Od Taaffejevega ministerstva do sedanjih dni.
(1879—1897).

STaaffejevim ministerstvom se začenja za Avstrijo nova pomirljiva doba v ustavnem življenju. Pri nastopu je posebno naglašal, da je novo ministerstvo „nad strankami“ in bode pravično vsem avstrijskim narodom. Grof Taaffe je bil jeden najspretnjših ministrov, katere je Avstrija imela od l. 1848. V novem ministerstvu je prevzel Taaffe predsedništvo in notranje reči, Stremayr pravosodje in začasno tudi bogočastje in nauk, Korb-Weidenheim trgovino, Falkenhayn poljedelstvo, Chertek začasno denarstvo in Horst deželno brambo; ministra brez portfelja sta pa bila Pražak za Češko in Ziemialkowski za Galicijo.

Ministerstvo je predložilo poslanski zbornici vojni zakon, s katerim se ustavoverna stranka ni popolnoma vjemala. Radi tega se je ministerstvo vedno bolj opiralo na „desnico“ (Slovane in konservativne Nemce). Tudi v drugih vprašanjih so se kazala nasprotstva, katera je bilo le težko odpraviti. Izdale so se za Češko in Moravsko „jezikovne naredbe“, vsled katerih se je naročilo uradnikom, da občujejo s češkimi strankami češki. Tudi Slovenci smo pridobili svojemu jeziku večjo veljavo v uradih in šolah. Jezikovne naredbe so se izdale tudi za slovenske pokrajine meseca mal. travna in vinotoka l. 1882.

V ministerstvu so se vršile večje premembe. Mesto Cherteka je bil nekoliko časa pl. Kriegsau minister za denarstvo, a že rožnika l. 1880. so izstopili zraven Kriegsaua ustavoverni stranki bliže stoječi ministri Stremayr, Korb-Weidenheim in Horst. Bogočastje in nauk je

prevzel baron Konrad pl. Eybesfeld, pravosodje Streit, trgovino Kremer, deželno bramko grof Welsersheimb, Poljak Dunajewski pa je postal minister za denarstvo.

S Dunajewskijem je dobil Taaffe odlično moč, kajti novi minister je bil veščak v denarstvenih rečeh in jako spreten govornik. Namesto Kremerja in Streita sta postala prosenca l. 1881. Pražak vodja pravosodnega ministerstva in baron Pino minister za trgovino.

Gosposka zbornica je večkrat nasprotovala politiki Taaffejevega ministerstva, kajti ustavoverna stranka pod vodstvom starega Schmerlinga je imela tam večino. Da se torej odpravijo te ovire, je imenoval cesar l. 1881. kot dosmrtni člani gosposke zbornice 36 zaslužnih mož. S temi imenovanji je dobilo ministerstvo tudi v gosposki zbornici večino. Predsednik poslanski zbornici je postal namesto grofa Coroninija že iz leta 1848. znani Poljak Smolka.

Ustavoverna stranka, ki je prej razpadla v dva kluba, združila se je zopet kot „zjedinjena levica“ listopada l. 1881. ter brojila kakih 150 poslancev. A tudi iz Hohenwartovega kluba je izstopilo nekaj konservativnih Nemcev, ki so zasnovali nov „osrednji klub“ pod vodstvom princa Alfreda Liechtensteina. Začasni vojni zakon z dné 24. vinotoka l. 1881. je uvedel vojaško dolžnost tudi v južni Dalmaciji, Bosni in Hercegovini.

V ogerski državni polovici je vladal Tisza ter se dolgo obdržal na krmilu navzlic hudemu nasprotstvu od strani opozicije v ogerskem državnem zboru. Erdeljski Nemci so izgubili stare narodne svoboščine, Erdeljska pa že od l. 1867. ni več samostalna dežela in je kot ogerska županija v ogerski upravi. Leta 1881. se je združila Vojaška Krajina s Hrvatsko in iz vojaške oblasti prišla pod bansko vlado.

Finančne razmere so se zboljšale vsled povišanja carine na petrolej in kavo, višjega davka od zgradbe in davka na žganje.

Volilni zakon z dné 4. vinotoka l. 1882. ima določila o volilni pravici za državni zbor. Člen 9. prisvaja volilno pravico samosvojim avstrijskim državljanom moškega spola, ki so vsaj 24 let stari in niso izključeni od volilne pravice (§ 20.). Samo v veleposestvu imajo volilno pravico tudi 24 let stare samosvoje ženske. Za volilno pravico v veleposestvu se zahteva določena svota davkov, ki pa ni v vseh deželah jednako velika. Volilci v skupini mest in trgov pa plačujejo saj 5 gld. cesarskega neposrednjega davka.

Leta 1883. se je sklenila šolska novela, vsled katere bodi šolski vodja onega veroizpovedanja kakor večina učencev in sposoben za pouk v veroznanstvu. Občine pa so dobile pravico v posameznih slučajih skrajšati osemletni šolski obisk na šest let.

Po Andrassyjevem odstopu je postal baron Haymerle minister za zunanje reči in po njegovi smrti meseca listopada l. 1881. grof Kalnoky.

Meseca kimovca l. 1884. je bil sestanek treh cesarjev v Skiernevicah, kjer se je zopet ojačila tricarska zaveza. Vsled dogodkov na balkanskem polotoku pa je pozneje prenehala ta zaveza. Avstrija, Nemčija in Italija so sklenile potem trojno zavezo.

Leta 1885. so bile nove volitve v državni zbor. Pri teh je ostala v manjšini „zedinjena levica“, katera se je kmalu razcepila v tri klube in sicer v „nemško-avstrijski klub“, „nemški klub“ in „nemško narodno stranko“. Odstopil je baron Konrad pl. Eybesfeld, in Gautsch pl. Frankenthurn je postal minister za bogočastje in nauk. Ministerstvo je bilo odslej še bolj na podporo „desnice“ navezано kot prej. Večina je odklonila Scharfschmidov predlog, da se uvede nemščina kot državni jezik. V češkem deželnem zboru je predlagal pl. Plener l. 1886. izključni nemški državni jezik za nemške okraje na Češkem, večina je bila proti predlogu. Nemški deželni poslanci so potem zapustili češki deželni zbor.

Ministerstvo je delalo na to, da bi se za nekoliko časa odložila rešitev političnih vprašanj, rešile so se pa različne reči, tičočee se gmotnega blagostanja avstrijskih dežel. Državni zbor je sprejel več zakonskih načrtov, in podržavile so se nekatere železnice. Odstopil je baron Pino in namesto njega je postal minister za trgovino marquis Bacquehem. Uvedle so se zadruga in sposobnosti dokaz za obrti, normalni delaven dan, nedeljski počitek in zavarovalnice za ponesrečene in bolne delavce. Leta 1886. se je sklenil tudi zakon o črni vojski, po katerem imajo v slučaju vojne domobransko dolžnost vsi za orožje sposobni moški od 19. do 42. leta, bivši vojaki pa do 60. leta.

Princ Alojzij Liechtenstein je predlagal v poslanski zbornici prisena l. 1888. nov šolski zakon, po katerem bi šolska dolžnost trajala le šest let, in cerkev dobila večji vpliv na ljudsko šolstvo. Predlogu so se uprli liberalci ter hoteli zapustiti državni zbor za slučaj, da bi se sprejel predlog. Obravnavo o tem predlogu so odložili na poznejši čas.

Namesto Pražaka je postal grof Schönborn minister za pravosodje. Na Češkem so zmagali pri volitvah v deželni zbor l. 1889. Mladočehi in na Krausovo mesto je prišel kot češki namestnik grof Franc Thum. Med Nemci in Staročehi so se vršila pogajanja o spravi, in l. 1890. sta se zedinili obe stranki o dotičnih točkah, vendar pa so Mladočehi z veliko agitacijo med češkim narodom preprečili na tej podlagi nameravano spravo. Zboljšanje avstrijskega denarstva se je pokazalo pri proračunu l. 1889. in 1890. Sedaj ni bilo več deficita navzlic temu, da se je mnogo izdalo za vojaštvo in nove železnice. Vojni zakon z

leta 1889. je namreč pomnožil število vojakov in določil, da imajo dve leti služiti oni enoletni prostovoljci, kateri niso dovršili častniškega izpita koncem prvega leta.

Meseca prosenca l. 1891. se je razpustil državni zbor, in kmalu potem je odstopil Dunajewski, katerega je zamenil kot minister za denarstvo dr. Steinbach. Pri novih volitvah so na Češkem propali Staročehi in bili izvoljeni malone sami Mladočehi, brez katerih pa „desnica“ ni imela več večine v poslanski zbornici. Vsled tega se je približevalo ministerstvo „zedinjeni nemški levici“, ki je že prej nastala iz združenja „nemško-avstrijskega kluba“ in „nemškega kluba“. Ministerstvo se je opiralo na zmerne stranke, in cesar je imenoval levičarja grofa Kuenburga ministrom brez portfelja, ki je zastopal „zedinjeno nemško levico“ v ministerskem svetu.

Državni zbor je poddržal več železnic, odpravil tržaško svobodno luko in dal podpro „avstrijskemu lloydu“ in „dunavski parobrodski družbi“, da pospeši avstrijsko trgovino in promet z drugimi zemljami. Sklenil je tudi z nekaterimi državami trgovinske pogodbe, po katerih so se večinoma zmanjšale carine. Finančne razmere so se vedno boljšale, in proračun za leto 1891. je že imel nad 22 milijonov gld. prebitka. Sedaj se je Avstrija skupno z Ogersko lotila l. 1892. urejevanja valute in uvedla zlato vrednost. Novčena enota je postala „krona“, ki se deli na 100 vinarjev. Koncem mal. srpana l. 1892. je odstopil minister Pražak, vendar pa je Taaffe pri proračunski debati obljubil Čehom, da bode v kratkem zopet imenovan minister za Češko. To pa ni bilo po volji levičarjem, kateri so zahtevali od ministerstva določen političen program. Minister Kuenburg je izstopil iz ministerstva.

Ministerstvo je izdelalo in predložilo početkom svečana l. 1893. zahtevani program, ki pa nobene stranke ni zadovoljil. Po končanem zasedanju državnega zbora hotela je vlada na Češkem nekatere sodnijske okraje po narodnosti omejiti, a temu so se uprli Mladočehi in z agitacijo onemogočili izvršitev. Nastali so nemiri v Pragi, in vlada je proglasila izjemno stanje za Prago in okolico. Taaffe je predložil meseca vinotoka državnemu zboru nov volilni zakonski načrt, po katerem bi v mestih, trgih in kmetskih občinah dobili volilno pravico vsi, ki so se bojevali zoper sovražnika, podčastniki in zmožni branja in pisanja. Tudi bi dobili volilno pravico vsi, ki plačujejo neposrednji davek in stalni delavci. S to volilno reformo pa večina poslanske zbornice ni bila zadovoljna. Nemška levica, Poljaki in konservativci so se združili zoper Taaffejevo ministerstvo, ki je odstopilo koncem vinotoka leta 1893. (Dalje prih.)

Kulturne slike s Kranjskega.

(Spisal Jos. Ciperle.)

20. Kranjska dežela.

Kranksi so razkrojili staro slovensko Karantanijo po svoji navadi na več mark. Jedna izmed teh je dobila imé „Creina marcha“ ali „Carniola“, t. j. po naše Kranjska marka ali Krajina. Od tega časa šele se pričinja prav za prav samostojna zgodovina Kranjske dežele.

Ta Kranjska marka pa ni obsegala vsega sedanjega Kranjskega sveta. Niso nam sicer znane natančne nje meje, vendar toliko lahko rečemo, da je obsegala velik kos one zemlje Kranjske, kojemu se dan danes veli Gorenjsko. — Jugo-vshodni kos, t. j. sedanja Dolenjska stran je bila spojena oni čas še s Hrvatsko; jugo-zapadni kos je pa pripadal nekaj k Istri, nekaj pa k Furlaniji.

Kranjska marka je imela svoje lastne mejne grofe, ki so bili s prva podložni Koroškim vojvodam. Stolovali so najprvo v Goričanih pri Medvodah in pozneje v Kranju. To mesto je bilo tedaj prva stolica Kranjske dežele.

Leta 1071. je pa podelil cesar Henrik IV. oblast na to deželo Oglejskemu patrijarhu. — A že čez par let je prišla pod oblast Henrika iz rodú Epenstajnarjev. Pa tudi njegova ni bila dolgo, kajti l. 1093. je bila zopet podeljena Oglejskemu patrijarhatu. Med tem so pa vzeli Hrvatom Meranski grofi Dolenjsko stran, in za ta junaški čin so dobili oni l. 1173. vrhovno poglavarstvo nad Kranjsko deželo. Dolenjska stran je dobila imé Slovenska krajina ali „Windische Mark“; in oba ta dva zjedinjena dela sta se imenovala odslej „Carniola et Marchia“. Kranjsko je obstojalo takrat iz Gorenjske in Dolenjske strani.

Jeden izmed teh grofov Meranskih, Henrik po imenu, se je zameril cesarju. Vsled tega mu je bilo vzeto Kranjsko, koje je prišlo l. 1209. zopet in sicer sedaj tretjič pod Oglej.

Oglejci so imeli pa tudi sami na Kranjskem jako velika posestva. Zraven teh so bili tudi jako imoviti na Kranjskem Koroški vojvodi, kojih imovino so dobili po njih grofi iz Ortenburka. Drugi močni posestniki na Kranjskem so bili še grofi Meranski in Celjski, Turjačani in drugi.

Leta 1233. je dobil Kranjsko Miroslav II. Avstrijski v last. Leta 1245. je dobila Kranjska naslov vojvodstva. Po smrti tega Miroslava l. 1246. se je polastil vlade na Kranjskem Urh III., vojvoda Koroški. Ta je izvolil v Ljubljani za deželnega glavarja Rudelina iz Hrušice (Rudelin von Pierbaum), ki je začel l. 1261. stolovati na Ljubljanskem Gradu.

Ta Urh je pa pripoznal l. 1268. Otokarja II., Češkega kralja, dedičem svojih posestev in svoje vlade na Koroškem in Kranjskem. Toda temu jih vzame l. 1276. Rudolf Habsburški, ter jih izroči tirolskemu grofu Meinhardu, in po njem njegovemu sinu Henrik u. Po Henrikovi smrti l. 1335. pride pa Kranjsko pod Habsburžane, kojim pripada tudi do današnjega dne.

Leta 1336. dobi Habsburžan Rudolf IV. s priimkom Ustanovnik od Oglejcev grad Vipavo in Postojino. — Njegova naslednika Albreht III. in Leopold III. dobita l. 1366. Devin in Prem. Po smrti Goriškega grofa Albrehta V. l. 1374. jima pripade še Metlika. Kmalu potem jima zaprisežejo tudi posestniki ob Pivki, iz Krasa in Istre, kakor bi bili vsi iz jedne zjedinjene dežele. — Kmalu potem l. 1382. sta prišla Trst in Reka pod Habsburžane in pod Kranjsko. Toda Trst se je l. 1491. zopet odkrojil, isto tako je šla Reka l. 1776. v oblast Madžarov. — Po smrti Miroslava, zadnjega grofa Ortenburškega, so dobili Habsburžani večino njegovih posestev na Kranjskem; leta 1456. posestva Celjskih grofov in leta 1492. lastnino graščakov Devinskih. Le Idrijska stran je bila še najdalje pri Goriški knežiji, a leta 1780. se je tudi ta združila s Kranjskim. Tako je ostalo tudi do prihoda Francozov na Kranjsko.

21. Ilirija oživiljena.

Spomin na nekdanjo celokupnost naroda ilirskega je popolnem se izbrisal med Slovenci. Saj pa tudi ni bilo čuda. Nemški vpliv ni pripuščal narodu se baviti s svojo zgodovino, nemški vpliv je pačil narodnost slovensko, pačil je jezik slovenski. Nemški vpliv ni jačil našega naroda, da bi napredoval v kateremkoli obziru, on ga je oviral, on ga je dušil, on ga je spravljal v naroden grob. Ni čuda, da toliko stoletij ni med slovenskim narodom nikakega pojava v književnosti, niti na katerem drugem kulturnem polju. Slovenci so duševno spali, v to spanje so jih zazibali Nemci, koji so se potem svobodno šopirili in povzdigovali po slovenski zemlji.

Čudno je tedaj, da je moral priti iz daljnega Francozkega mož, ki je spomnil Slovence in Hrvate na to, da so bili nekoč prebivalci jedne in iste zemlje, da so bili nekoč tudi jeden narod — narod ilirski. Dné 14. vinotoka 1809 je morala Avstrija odstopiti Napoleonu I. Kranjsko, Zgornje Koroško, Goriško, Trst, Istro, Reko, ogrsko primorje in Hrvatsko. Te dežele je spojil potem Napoleon v jedno celoto, ter ji dal ime Ilirija. Leta 1811. ji je pridružil še Dubrovniško pokrajino v Dalmaciji. Glavno mesto Ilirije je bila Ljubljana, kjer je tudi stoloval general-gubernator Ilirije. Delila se je Ilirija na šest provincij:

Kranjsko, Koroško, Istra, Hrvatsko, Dalmacija, Dubrovnik in vojaško granico s šestimi graničarskimi polki. — Toda ta Ilirija je obstojala le do leta 1813, v kojem so bili Francozi zopet prognani iz Avstrije.

Prvi general-gubernator Ilirije je bil maršal Marmont, drugi general Bertrand, tretji Junot in četrti Fouché. Ta je zapustil Ljubljano 25. vel. srpana 1813, kajti Avstrija si je zopet priborila izgubljene svoje dežele. Ilirija je pa še ostala takova, kakoršna je bila pod Napoleonom do leta 1816, samo da je mesto francoskega general-gubernatorja začel uradovati v Ljubljani avstrijski civilni in vojaški gubernator 13. vinotoka 1813.

Leta 1816. je skrčila Avstrija nekoliko Ilirijo, ter jo omejila le na dežele: Kranjsko, Koroško, Goriško in Istro. Zraven tega jo je razdelila še na dve guberniji: na gubernijo Ljubljansko in gubernijo Tržaško. Tako je tudi ostalo do leta 1849. Tega leta namreč so postale omenjene dežele samostojne kronovine.

Ljubljanskih gubernatorjev je bilo sedem, in sicer: Lattermann od leta 1813. do 1816. gubernator še cele Napoleonove Ilirije, od leta 1816. Ljubljanske gubernije. Za njim so uradovali: Strassoldo, Inzaghi, Swerts-Spork, Schmidburg, Weingarten in Weltersheim.

Leta 1849., v kojem je postala Kranjska samostojna kronovina, se je ustanovilo v Ljubljani cesarsko namestništvo. Prvi in jedini cesarski namestnik Kranjski je bil grof Chorinsky. — Od leta 1861. pa ima Kranjska le deželnega predsednika. Njih imena so nastopna: Ulepitsch, Schloissnig, Bach, Conrad, Würzbach, Auer-sperg, Widman, Kalina, Winkler in sedanji Hein.

(Dalje prih.)

Vestnik.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Rodbina Jakob Dimnikova v Ljubljani, namesto venca na grob rajni Amaliji Keceljevi, učiteljevi soprogi v Ljubljani, **10 K**; gdc. Ana Petrovčičeva, učiteljica v Smledniku, nabrala **20 K**; gosp. Josip Osana, učitelj pri Sv. Duhu (Vel. Trn) **240 K**; gosp. Ivan Kambič, učitelj v Ustiji, **240 K**. — Bliza se čas okrajnih učiteljskih konferencij. Somišljenike prosimo, da se blagovolé ob tej priliki spominjati učiteljskih sirot ter zložiti v ta namen par kron za našo ustanovo, da bi tem lepše praznovali prihodnje leto cesarjevo petdesetletnico!

Učiteljski konvikt: Slavna „Národna tiskarna“ v Ljubljani **40 K**. Učiteljstvo II. mestne šole v Ljubljani, namesto venca na grob rajni gospej Amaliji Keceljevi **18 K**; g. Ivan Kambič, učitelj v Ustiji, **1 K**.

M. Močnikov spomenik: G. Josip Levičnik, nadučitelj v Železnikih, **2 K**.

† **Amalija Keceljeva.** Našega tovariša in somišljenika, g. Alojzija Kecelja, je zadel hud udarec; dné 8. t. m. mu je umrla po dolgi bolezní njegova zvesta soproga, zapustivša nepreskrbljeno, mladoletno hčerko Amalijo. Blago pokojnico so dičile posebno tri lepe čednosti: bila je zvesta žena svojemu možu, ki je z največjo udanostjo prenašala vse bridkosti in težave, ki so spojene z našim stanom; svoji hčerki, katero je ljubila nad

vse, je bila pravi vzor krščanske matere-vzgojiteljice in narodu slovenskemu pa naj-zvestejša hči. Posebno uneta je bila tudi za napredek našega lista. Bodi mir in pokoj nje blagi in plemeniti duši! G. tovarišu Kecelju pa naše iskreno sočutje in sožalje! — „Saj križ nam sveti govori, da vid'no zopet se nad zvezdami.“

Osobne vesti. Dež. šolski svet je imenoval: Gosp. Marijo Bavdek v Škocijano za učiteljico v Leskovcu in g. Franca Jordana v Toplicah pri Zagorju učiteljem v Radečah, gospč. Viktoriji Praprotnik pa je podelil službo, katero je že imela v Kranju, pa jo morala vsled boleznj opustiti.

Novo šole. Deželni šolski svet je sklenil ustanoviti v Tomišlju dvorazrednico, v Soteski in v Bukovici pa jednorazrednici.

Razinger-Žumrove stenske table s slikami, ki so izišle v novi izdaji v založbi Ig. pl. Kleinmayra & Ferd. Bamberg, je naučno ministerstvo potrdilo za rabo na vseh slovenskih ljudskih šolah. Cena 5 K.

Občni zbor „Slovenske Matice“ ho dne 23. t. m. ob pol petih popoldne v klubovi sobi „Narodnega doma“ na Fran-Josipovi cesti.

Slovenske knjižnice je izišel snopič 60—61 ter prinaša: Poezije, zložil Zamejski. — „Slov. knjižnico“ prav toplo priporočamo slovenskemu učiteljstvu.

Jan Vaclav Lego, apostelj češko-slovenske vzajemnosti, je praznoval o letošnjih Binkoštih 40letnico, odkar je prišel prvokrat na slovensko zemljo. Ob tej priliki mu je odbor „Slovenskega učiteljskega društva“ brzojavnim potom čestital: „Ob štiridesetletnici Vašega prihoda na zemljo slovensko Vam kliče: „Živijo!“

Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tega slavlja se je spominjal tudi občinski svet ljubljanski v svoji seji dne 1. t. m. Otvorivši sejo, se je spominjal župan Hribar s toplimi besedami apostola češko-slovenske vzajemnosti, gospoda Jana Vaclava Lege. Štirideset let bode o letošnjih binkoštih, odkar je prišel ta vzgledni rodoljub v belo Ljubljano; videl je dobri naš narod, spoznal lepe lastnosti njegove in počel je z vso unemo delovati za češko-slovensko vzajemnost. Z neštevilnimi članki in razpravami v raznih čeških listih je seznanjal Čehe z našimi razmerami in težnjami, in če nas Čehi danes poznajo tako dobro, kakor nobeden drugi narod slovanski, je to v prvi vrsti zasluga Legova. Kako očetovsko skrbi Lego za naše dijake, ki iščejo višje izornike v zlati Pragi, kako prijateljski podpira naše šolstvo itd., to vse je dobro znano. Gospod župan prosi torej pooblaščenja, da sme v imenu občinskega sveta tem povodom čestitati temu iskrenemu prijatelju našega naroda. Z dobro-klici je podelil občinski svet gospodu županu zaželeno pooblastilo. — Radostnim srcem se pridružujemo vsem čestilcem njegovim tudi mi ter kličemo: Bog nam ohrani še mnogo let vrlega prijatelja Slovencev in posebno še slovenskih učiteljev!

Jednota klerikalnih učitelu. „Posel z Budče“ piše: Klerikalni armáda učinila tedy již první pokus rozrazití a rozeštvatí jednotu českého učitelstva a ve dnech svato-dušních bude zahajovati schůzi dlouho připravované jednoty klerikalních učitelů. Učinnou agitací a nátlakem kleru v každé školní obci podařilo se sehnati k tomu „mrvinnu obrození školy a učitelstva“ 79 učitelů a 14 učitelek. Na pohled počet dosti veliký, ve skutečnosti však obnášející ani ne jedno procento českých učitelů v království.

Spominska plošča dr. Gustavu Adolfu Lindner-ju. Temu slavnemu psihologu in pedagogu so odkrili v minolih praznikih v Kutnigori, kjer je L. več let deloval, spominsko ploščo. Tem povodom se je vršila tudi svečana skupščina učiteljev in profesorjev.

Knjižnica za mladino. Na prošnjo direktorija „Zaveze“ je dovolil občinski svet ljubljanski v svoji seji dne 1. t. m. 50 gl. za nakup „Knj. za ml.“ z določilom, da se knjige razdele med tukajšnje šolske knjižnice, oziroma med pridne učence in učenke.

Okrajna učiteljska konferencija za litijski okraj pro 1897 se bode vršila v Toplicah pri Zagorju dne 21. mal. srpana 1897 ob 9. uri dopoldne. Poleg navadnih uradnih vprašanj razpravljalo se bode še o sledečih točkah: 1. Kako naj učiteljstvo s šolsko mladino praznuje 50letnico vladanja našega presvetlega cesarja Frana Josipa I.? O tem naj premišlujejo vsi udje konferencije. 2. Obravnava strupenih rastlin v ljudski šoli z ozirom na razpis visokega c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 23. vel. travna 1896, št. 7578. — Poroča gospod Josip Verbič. 3. Kateri so vzroki, da ljudski učitelj gledé nepotrebneuga ugleda toliko trpi, komu največja škoda, kako temu odpomoči? Poroča gospod Fran Kovač.

Deutsch-slovenisches Wörterbüchlein zum Gebrauche beim Unterrichte in den weiblichen Handarbeiten an Volksschulen mit slovenischer Unterrichtssprache. Verfasst von H. Schreiner und Dr. J. Bezjak. Marburg 1897. Im Selbstverlage. Cena 50 kr. Take knjizice smo pogrešali Slovenci že dlje časa; zato jo radostno po-

zdravljamo ter priporočamo vsem učiteljicam kar najtopleje. Zadnji čas je že, da izginejo iz naših šol zoperni izrazi: „štrikajne“, „heklajne“, „grad pa verkertmašna“ i. t. d. ter se nadomeste s pravilnimi, lepodonečimi slovenskimi izrazi. V ta namen je spisana ta knjižica, brez katere ne sme biti nobena učiteljica ženskih ročnih del. Torej, le pridno po nji! — V kratkem bodo pa izišla v Ljubljani „Ženska ročna dela“, spisala Pavla pl. Rehenberg, učiteljica ženskih ročnih del na c. kr. učiteljski v Ljubljani.

Iz Postojine se nam piše: Okrajna učiteljska konferencija bude v Postojini v 7. dan meseca mal. srpana t. l. Na dnevnem redu sta referata:

- 1.) Učna metoda in snov za risanje na a) nižji b) srednji c) višji stopinji raznih kategorij ljudskih šol. Poroča g. Ludovik Fettich-Frankheim, učitelj v Postojini.
- 2.) Kako naj se geometrično oblikoslovje v ljudski šoli uspešno poučuje? Poroča g. Ivan Raktelj, nadučitelj v Št. Vidu nad Vipavo.

Po konferenciji bude volitev jednega zastopnika učiteljstva v okrajni šolski svet.

Na dan konferencije priredilo bude učiteljstvo postojinske šole dve gledališki predstavi v korist „Cesar Franc Jožefovi ustanovi za učiteljske sirote na Kranjskem“. Tovaršice in tovariše opozarjamo, da se v čim večjem številu udeleže te veselice. — (Bodi vrlo učiteljstvo postojinskega okraja in posebno še postojinske šole v zgled učiteljstvu družih okrajev! *Uredn.*)

Proti Ebenhochovemu šolskemu predlogu se oglašajo razna učiteljska društva in občinski zastopi. Društvo avstrijskih učiteljic in vzgojiteljic je sprejelo jednoglasno to-le izjavo:

„Der Verein erblickt in dem Antrag eine eminente Gefahr für die Volksschule, weil durch denselben die Leitung und Aufsicht des Staates eingeschränkt, die achtjährige Schulpflicht herabgedrückt werden soll. Am schwersten würde die Mädchenbildung und Erziehung durch eine Herabsetzung der Schulpflicht geschädigt, da den Mädchen keine Gelegenheit geboten ist, sich eine über das Ziel der allgemeinen Volksschule hinausgehende Bildung anzueignen. Ueberdies soll nach dem genannten Antrage auch der Unterricht in den weiblichen Handarbeiten in der öffentlichen Schule entfallen.“

Vodstvo nemškega deželnega učiteljskega društva na Češkem je objavilo to-le izjavo:

„Der Ausschuss des D. L. V. in B. gibt seiner tiefsten Entrüstung darüber Ausdruck, dass die „katholische Volkspartei“ durch den Abgeordneten Dr. Ebenhoch im Abgeordnetenhaus die Forderung erhoben hat, unser Reichsvolksschulgesetz, das ohnehin schon durch die Novelle vom Jahre 1883 in seiner Bedeutung herabgedrückt worden ist, möge neuerdings in rückschrittlichem Sinn abgeändert werden. Diese ausgesprochenen Feinde des Volkes, diese Rückschrittmänner fordern eine Einschränkung des Lehrstoffes, sie verlangen die 6jährige Schulpflicht und den beherrschenden Einfluss der Kirche. Die Schulgesetzgebung, die bisher Reichssache war, soll in den wichtigsten Zweigen den Landtagen überantwortet werden. So wollen diese Dunkelmänner dem Volke die Quellen der Bildung und des Wohlstandes verschütten, sie wollen es abdrängen von dem Wege, der aufwärts zur Erkenntnis führt, das Volk soll nicht frei werden. Wir erwarten daher, dass das gesammte fortschrittliche Volk in Oesterreich diesen Angriff auf seinen geistigen Besitz mit flammender Entrüstung zurückschlage, und während wir das mühsam Errungene mit unbeugsamer Kraft unerschrocken vertheidigen, wollen wir von nun an eine Ausgestaltung und weitere Entwicklung unserer Schulverhältnisse in fortschrittlichem Sinne mit allem Nachdruck felsenfester Entschlossenheit fordern.“

Osrednji odbor avstrijsko-šlezijskega deželnega učiteljskega društva je v svoji zadnji seji dne 23. vel. travna t. l. proti Ebenhochovemu atentatu na svobodno šolo to-le resolucijo jednoglasno sprejel:

„Der Centralausschuss des österr.-schlesischen Landes-Lehrervereines weist im Namen der schlesischen Lehrerschaft den Schulantrag der Abgeordneten Ebenhoch und Genossen mit Entschiedenheit zurück. In unserem culturell und sprachlich so vielgestaltigen Oesterreich ist es eine Staatsnothwendigkeit, dass wenigstens das allgemeine Band der Bildung alle Theile unschliesse, was nur durch eine gute, einheitlich organisierte Volksschule geschehen kann. Durch jenen Antrag soll die Schule in den meisten Ländern dem Clerus ausgeliefert und die Volksbildung noch weiter herabgemindert werden. Weiter werden durch diesen Antrag die Kosten für die Schulen den einzelnen Ländern in noch höherem Grade aufgebürdet, während es das Interesse der Volksbildung erheischt, dass diese Kosten hauptsächlich der Staat trage. Die schlesische Lehrerschaft erwartet deshalb von allen schlesischen Abgeordneten, dass sie die Annahme dieses volksfeindlichen Antrages im Interesse des gesammten Volkes unter jeder Bedingung verhindern werden, damit nicht wieder einer jener Wendepunkte eintrete, an denen die Geschichte der österreichischen Verfassung so reich ist und bisher niemals empor, sondern immer nur zum tieferen Niedergange geführt haben.“

Šolskopolitičen list. V zadnji številki našega lista smo omenili, da bodo začeli izhajati v kratkem trije šolskopolitični listi. Rekli smo, da bi ne bilo napačno, ko bi tudi slovenski učitelji imeli svoj šolskopolitičen list. Ker pa bržkone še tako hitro ne pridemo do tega, zato bi bilo nam vsem le v korist, če se oklenemo jednega nemškega takega lista. Po našem mnenju bo najboljši oni, ki ga bodo izdajali nekateri člani nemške avstrijske učiteljske zveze, ki so ravnokar izdali ta-le oklic:

Das politische Blatt. Alle, die dasselbe zu halten gedenken, werden ersucht, dies mittelst Correspondenzkarte der unterzeichneten Schriftleitung sofort bekanntzugeben. Das Blatt soll vom 1. Juli d. J. an vorläufig zweimal in der Woche erscheinen und jährlich 6 fl., halbjährlich, also bis Ende December, 3 fl. kosten. Behufs Zahlung der Bezugsgebür wird der Nummer 1 ein Check beigelegt werden. Die mittelst Karte zu machenden Bestellungen sind für die Besteller bindend; sie müssen enthalten Namen, Charakter, Wohnort, Post, Land, alles deutlich geschrieben. Nach einem Kostenüberschlage sind 3000 Abnehmer erforderlich, um das Unternehmen bestandfähig zu machen. — Es ist jetzt an den Collegen, die Durchführung der Sache zu ermöglichen. Gehen wir also mit Entschlossenheit und Kraft ans Werk, damit schon in der nächsten Nummer dieses Blattes ein Erfolg gemeldet werden kann.

Die Schriftleitung der
„Deutsch-österreichischen Lehrer-Zeitung“
(im Auftrage.)

Lex Ebenhoch. Proti sta se oglasila v krepkih izjavah dunajsko osrednje učiteljsko društvo in nemško-avstrijska učiteljska zveza. — Izmed slovenskih učiteljskih društev sta se, kolikor nam je do sedaj znano, uprla temu predlogu odbor „Slovenskega učiteljskega društva“ in direktorij „Zaveze“. — Resolucijo za resolucijo sklepajo tudi razna češka učiteljska društva. — Tako je prav! Le ne nazaj in navzdol!

Tiskarna R. Miličeva v Ljubljani se priporoča tem potom najtopleje vsem p. i. gospodom šolskim voditeljem in slavnim krajinim šolskim svetom za blagohotno naročitev tiska letnih šolskih poročil, zagotovljajoča, da bode delo točno, ukusno in po najnižji ceni izvršila. Ob jednem priporoča tudi Dimnikove „Pri-povedke iz avstrijske zgodovine“ kot darilo pridnim učencem concem šolskega leta.

Volitve v okrajne šolske svete na Dunaju. Dunajski učitelji so z veliko večino volili napredne učitelje v okrajne šolske svete. Nemško-narodni in protisemitski kandidati se dobili le malo glasov. Ni še dolgo, ko so bili tudi dunajski učitelji vneti za dr. Luegerja, a to navdušenje jim je popolnoma minulo v kratkem času, kar imajo protisemitije vodstvo dunajske občine v rokah. Prepričali so se, da protisemitije za učitelje ničesar ne marajo storiti, pač bi pa radi po ovinkih šolo poklerikalili. Protisemitski listi so zaradi izida volitev jako nezadovoljni. Sumničijo izvoljence, da so socialisti, in indirektno zahtevajo, da se iz služb ostanajo. Po njih mnenju socialist ne more biti učitelj mladine, kakor tudi častnik ne more biti. Hujskanje proti dunajskemu zavednemu učiteljstvu se bode po protisemitskih listih seveda nadaljevalo.

Podpirajmo domačo obrt. Gosp. Josip Petrič, trgovec s papirjem in raznimi šolskimi potrebščinami v Ljubljani, izdeljuje tudi vsakovrstne šolske zvezke, pisanke, številnice in risanke za slovenske narodne šole. Veselimo se tega najnovejšega napredka tembolj, ker je g. Petrič prvi in jedini trgovec te vrste na Slovenskem, ki ne zalaga le šolskih zvezkov, ampak jih tudi izdeljuje v lastni delavnici, kakoršno ima n. pr. g. Grubauer v Lincu. Želeti je, da podpirajo vsi slovenski šolski krogi, podjetnega domačina z obilnim naročevanjem njegovih izvrstnih šolskih zvezkov, ki so črtani v „Narodni tiskarni“ po načrtu učitelja strokovnjaka. Mnogo našega denarja bo ostalo na domači zemlji, ki je do sedaj romal na tuje. Učiteljstvo se mora pa tega najnovejšega slovenskega podjetja tembolj veseliti, ker bo daroval g. Petrič vsako leto tretjino dobička „učiteljskemu konviktu.“

Razpis učiteljskih služb. V tem šolskem okraju razpisujejo se sledeče službe: 1. Nadučitelja-voditelja dvorazrednice v Štanjelu; 2. Učitelja-voditelja jednorazrednice v Gabrovici pri Komnu, v Štomazu, na Vatovljah; 3. Učitelja v Komnu, Povirju; 4. Učiteljce v Kostanjevici, Štanjelu in Zgoniku. Dohodki so določeni v deželni postavi 4. sušca 1879 odnosno 15. vinotoka 1896. Prošnje s postavnimi svedočbami in sicer gledé prisilcev iz drugih okrajev potom c. kr. okrajne šolske oblasti, je vložiti do 15. malega srpana 1897 pri podpisanim.

C. kr. okrajni šolski svet. v Sezani, dné 15. vel. travna 1897.

Predsednik: *Sehaffgotsch.*

Razpisane so službe v šolskem okraju vranskem. Mesto učitelja in šolskega vodje na jednorazredni ljudski šoli v Mariji Reki, pošta Sv. Pavel, III. plač. red. — Prošnje

do 20. rožnika t. l. krajnemu šolskemu svetu. — V šolskem okraju šmarskem. Nadučiteljsko mesto na novoosnovani dvorazredni ljudski šoli v Pristovi, III. plač. red. — Podučiteljsko mesto na novoosnovani dvorazredni ljudski šoli v Pristovi, III. plač. red. — Podučiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli na Sladki gori, pošta Šmarje, III. plač. red. Prošnje na krajni šolski svet šmarski do 20. rožnika t. l.

Proti Ebenhochovemu šolskemu predlogu se oglašajo zlasti učiteljska društva, drugo za drugim, kar je čisto naravno, ker tu gre za koristi šolstva in učiteljstva. Pa tudi linška trgovinska zbornica se je izrekla proti temu predlogu in izrazila nado, da poslanci, kateri ljubijo narod in omiko, v državnem zboru preprečijo, da ta predlog ne postane zakon.

Praprotnikova slavnost. Za Praprotnikovo slavnost, ki se vrši 4. mal. srpana v Podbrezju, se je določil ta-le vspeod: 1.) Ob 10. uri sv. maša, pri kateri se poje Nedvédova maša „K Tebi srca povzdignimo.“ 2.) Po maši odkritje spominске plošče. a) D. Jenko: „Molítev.“ b) Slavnostni govor (govori učitelj E. Gangl). c) A. Nedvéd: „Domovina, mili kraj!“ 4.) Skupen obed. Ker je treba za skupen obed znati natančno število udeležencev, prosimo tiste, ki bodo prisostvovali slavnosti, da to kratko naznanijo po dopisnici uredništvu našega lista vsaj do 1. mal. srpana. Gospode pevce ljubljanske ter zunanje, ki se udeležijo slavnosti, opozarjamo, da se nahajajo omenjene pesmi v Mohorjevi pesmarici in v Lavoriki, katero lahko prinese vsak sam seboj. — Nadejamo se da se gg. tovariši in tovarišice udeležijo slavnosti najmnogobrojneje, saj — o njo poslavlili moža, ki je bil naš prvoboritelj, jeklen značaj!

Razglas. Upravni odbor „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ se je izrekel iz tehtnih uzrokov zoper preložitve glavne skupščine „Zaveze“ na mesec kimovec. Glavna skupščina se torej vrši po prvotnem sklepu upravnega odbora dné 4. in 5. vel. srpana t. l. v Celju. Št. Jurij pri Kranju, dné 5. rožnika 1897.

Dragotin Česnik s r.

L. Jelenc s r.

t. č. tajnik.

t. č. predsednik.

Dunaj 12. rožnika. Dež. šolski svet je volitve v dunajski okr. šolski svet anuliral ter spoznal, da podučitelji in podučiteljice nimajo pasivne volilne pravice, pač pa izrekel, da pristojta tudi učiteljem pasivna volilna pravica, ker zakon nikjer ne pravi, da je pasivna volilna pravica odvisna od volilčevega spola.

Madjarska kultura koncem XIX. veka. „Pester Lloyd“ pripoveduje skoro neverojeten dogodek iz neke občine v okolici Arada. V dotični občini je zbolel učitelj na trakoini (trakoina je nalezljiva bolezen na očeh). Ko se je razširila vest o boleznini učiteljevi, sešel se je takoj šolski svet v sejo, da ukrene, kar bi bilo potrebno. Pastor (protestantski župnik) je predložil, naj se učitelj odpusti iz službe z ozirom na njegovo stanje. (To je pojav krščanske ljubezni do bližnjega!!) Ostali člani šolskega sveta so osupnili na to, kajti vsled tega predloga se jim je dozdelo, da mora biti ta bolezen nekaj zelo hudega. Župnik jim je raztolmačil: „Dragi moji, trakoina je zlo, ki more ugonobiti vso občino!“ Šolski svetovalci so se spogledali plaho in debelo, a predsednik je po dolgem premišljevanju izustil svoje mnenje, da mora biti torej trakoina tako nekaj takega, kakor je kuga v gobcu in na parkljih. (!) Župnik je pritrdil, da je sicer nekaj podobnega (!!), vendar pa da ni popolnoma isto. „No“, zaključil je modri predsednik, „če pa že vsled te učiteljeve boleznini preti pogin vsej občini, bolje je, da ga ustrelimo, preden nas ugonobi!“ In šolski svet je z veseljem vsprejel ta „duhoviti in človekoljubni“ predlog, ki naj reši občino preteče ji nevarnosti. Na vso srečo pa niso takoj izvršili predloga in ustrelili bolnega učitelja, ampak predlog so predložili velikemu županu, da — ga odobri!!

Dekle, ki je nenadoma izgubilo govor. V Glogavu se je nedavno dogodil ta-le čudni slučaj: Jedna deklica III. razreda mestne šole je nekega dné o pouku kar nenadoma izgubila — jezik. Napisala je na papir in javila učitelju, da čuti, da ne more govoriti. Dekleta so odvedli na dom. Stariši so seveda hiteli po zdravnika, toda, ko je isti dobro pregledal dekleta, je konstatiral dosti redek slučaj: „da je dekle vsled nezadostne krvi in nervoznosti kar hipoma in brez vidnih znamenij izgubilo govor“. Nadeja se pa, da se z vporabo elektrike in umestnim ravanjem zopet razveže jezik.

Veledušno vilolo. Češki šolski matici je bivši policijski komisar, v javnosti skoro popolno neznan Friderik Schnell, zapustil vse svoje premoženje. Po izplačilu raznim kulturnim zavodom češkim in nekim zasebnikom ter po odbitju pristojbine ostane šolski matici svota 200.000 gld. Najzanimivejše je, da je Schnell, kateri je vse svoje življenje živel skromno in skoro ločen od sveta, bil rodom Nemeč in tega ni nikdar tajil, a odklenil se je bil češkega gibanja iz prepričanja, da so češka narodna prizadevanja popolnoma opravičena, in to prepričanje mu je narekovalo njegovo oporoko. Schnell se je rodil v Pragi l. 1808, že pred 40 leti je stopil iz službe in od tedaj živel ves čas kot samotar, stanujoč celih 40 let vedno v „jednem“ in istem skromnem stanovanju.

Zahvala. Za tolažilne izraze blažega sočutja, ob priliki prebridke izgube moje nepozabne žene, in za časteče spremstvo k nje večnemu počitku, bodisi v dejanju ali duhu, izrekam p. i. tovarišicam in tovarišem svojo prisrčno zahvalo.

Alozij Kecelj, učitelj.

Zahvala. Slavno podporno društvo „Narodna šola“ je blagoizvolilo letos za male zneske poslati tukajšnji šolski mladini mnogo raznega blaga za šolo. — Podpisano šolske voditeljstvo jo za ta blagodušen dar v imenu šolskih otrok prisrčno zahvaljuje.

Št. Jernej, dne 28. prosinca 1897.

Janez Saje, nadučitelj.

Zahvala. Slavno društvo „Narodna šola“ v Ljubljani naklonilo in poslalo je za našo revnejšo šolsko mladino proti vplačilu par goldinarjev raznega šolskega blaga v vrednosti do osem gl. Za ta velikodušni dar se podpisani v imenu tukajšnje šolske mladine slavnemu društvu preiskreno in presrčno zahvaljuje z vsklikom: „Bog povrni tisočero kratov!“

Šolsko voditeljstvo na Dobrovi, dne 26. prosinca 1897.

Matija Rant.

Zahvala. Kakor že več let, poslal je slavni odbor „Narodne šole“ tudi letos mnogo različnega šolskega blaga za tukajšnje šolsko mladino. Za ta blagi dar se v imenu šolskih otrok najtopleje zahvaljujem.

Na Vel. Poljanah, dne 23. prosinca 1897.

A. Cerar, učitelj-voditelj.

Zahvala. Slavni odbor „Narodne šole“ je tukajšnji šoli za malo vsoto denarja poslal mnogo raznovrstnega šolskega blaga, za kar se najtopleje zahvaljuje:

V Št. Peteru, dne 10. rožnika 1897.

Mihael Kalan, šolski voditelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 865

o. šol. sv. Na jednorazrednici v Podragi je stalno popolniti mesto učitelja-voditelja s prijemki IV. plačilnega razreda. — Prosilci naj svoje pravilno obložene prošnje predpisanim potom semkaj vložijo do konca rožnika 1897.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini, dne 4. rožnika 1897.

Laschan m. p.

Danes ob 5. uri popoldne je poklical Vsemogočni k sebi predobro ženo, oziroma mater

Amalijo Kecelj roj. Likar

oskrbljeno s svetimi zakramenti za umirajoče, v 39. letu njene dobe.

Najine nepozabne pogreb je bil v četrtek, dne 10. rožnika t. l., ob 4. uri popoldne iz hiše na Kongresnem trgu št. 2.

Naznanjajoč brez vsake posebne objave to žalostno vest, priporoča v blago rajnico v spomin in molitev.

Svete maše zadušnice se bodo brale v raznih cerkvah.

Vence hvaležno odklanjava.

Ljubljana, dne 8. rožnika 1897.

Alozij Kecelj,
soproj.

Amalija,
hči.

➡ Naročnike prosimo, da se ozirajo pri naročilih in nakupovanju na oznanila našega lista. ➡

➡ Šolski zvezki v prid „Učiteljskemu konviktu“. ➡

Josip Petrič,

trgovec s papirjem in izdelovatelj šolskih zvezkov

v prid „Učiteljskemu konviktu“

v Ljubljani na sv. Petra cesti

(blizu Frančiškanske cerkve)

priporoča svojo dobro urejeno trgovino s papirjem, pisalnimi in risalnimi orodjem, ter nadalje svinčnike „družbe sv. Cirila in Metoda“.

V zalogi ima vedno najboljši pisarniški, pisemski, ovojni in raznovrstni drugi papir, kakor tudi „narodni papir“.

Velika izber držal, peres, gumic, šolskih ploščic, črtalnikov, čopičev, ravnil, risalnih desk, barvic, raznovrstnega črnila, bilježnikov, poslovnih in spominskih knjig, uradnih in družih zavitkov ter sploh vse v to stroko spadajočih predmetov po najnižjih cenah.

➡ Častitim gospodom šolskim voditeljem, učiteljem in gospodičnam učiteljicam znižane cene! ➡

(6—5)

➡ Zahtevajte jih odločno v vseh trgovinah! ➡

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — Líst stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod Fran Črnagoj v Ljubljani (na Barju).

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. Oznanila in poslanice se računijo za celo stran 10 gld., pol strani 6 gld., $\frac{1}{3}$ strani 4 gld., $\frac{1}{4}$ strani 3 gld., $\frac{1}{8}$ strani 2 gld. manjši inserati po 15^{kr}. petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru.

Lastnik in založnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.

Zvezki v prid „Učiteljskemu konviktu“ po načrtu g. mestnega učitelja A. Razingerja.

Zvezki v prid „Učiteljskemu konviktu“ so iz najboljšega papirja in okusno opravljeni.